

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
ob otvoritvi Frančiškanske knjižnice in muzeja, četrtek 23. november 2023**

Ljubljana, 23. november 2023

Velja govorjena beseda.

*Spoštovani provincialni minister Slovenske frančiškanske province sv. Križa Marjan Čuden,
spoštovani predstojnik Frančiškanskega samostana Ljubljana center dr. Christian Gostečnik,
spoštovani predsednik Slovenske škofovske konference, škof dr. Andrej Saje,
spoštovani Apostolski nuncij, nadškof Jean-Marie Speich,
spoštovani visoki gostje, dame in gospodje.*

Ob vseh skrbah, ki nam jih v zadnjih mesecih povzročajo konflikti in vojne po svetu ter nepredvidljiva narava, imamo vendarle v tej jeseni veliko razlogov za veselje in zadovoljstvo na področju, ki ga v Sloveniji prepoznavamo kot temelj naše narodne identitete. Govorim seveda o jeziku, kulturi in kulturni dediščini.

Po odmevni predstavitvi Slovenije kot države gostje na frankfurtskem knjižnem sejmu, po začetku našega lastnega slovenskega knjižnega sejma, ki je že 39. po vrsti in vsako leto večji in bolj obiskan, po izboru in predstavitvi prvih desetih dokumentov, ključnih za spomin Slovenije, kot naš prispevek za Unescov projekt spomin sveta, smo danes zbrani, da odpremo novo poglavje v 800-letni zgodovini najstarejše neprekinjeno delujoče knjižnice v Sloveniji.

Njeno odprtje za širšo javnost, skupaj z muzejem in pinakoteko, kjer bodo vsem na ogled skriti zakladi frančiškanskega samostana v Ljubljani.

Današnji dogodek je izjemen in poln simbolike na mnogotere načine. Spomni nas na dolga stoletja, ko je bila za nadarjene, a revne, Cerkev na Slovenskem edina pot do pismenosti in znanja. Naj omenim le Valentina Vodnika. Pa tudi Prešeren je prišel do prve izobrazbe s pomočjo svojega strica, duhovnika.

Slovenski jezik je bil prvič zapisan v dokumentih, povezanih z vero. Zapisovali, raziskovali in razvijali so ga mnogi duhovniki in člani samostanskih redov. Tudi v prav teh prostorih, o čemer pričajo na primer zapisi patra Stanislava Škrabca.

Odprtost frančiškanov navzven je omogočala kontakte z drugimi jeziki in deželami, kar je izpričano v številnih dokumentih in knjigah, ki jih med deset tisoči enot hrani ta knjižnica. Ne pomnimo dovolj, da je bilo med misijonarji veliko Slovencev, ki so odhajali v neraziskane dežele. Škof Friderik Baraga med severnoameriške staroselce, o čemer pričajo predmeti, ki jih je poslal nazaj v domovino. Ignacij Knoblehar v južni Egipt in naprej v Sudan, kamor so mu sledili številni slovenski misijonarji, med njimi tudi pater Jožef Musar, prastric mojega moža.

Znak frančiškanske intelektualne radovednosti je tudi odprtost za nove ideje v znanosti, na kar kaže zgodnji izvod Kopernikove geocentrične teorije, ki v svojem času še ni bila brezrezervno sprejeta.

Posebej zanimiva in hvalevredna se mi zdi skrb za ohranitev dokumentov, povezanih z osebnostmi, ki so prišle navzkriž s katoliško cerkvijo. Enega sem omenila na letošnji državni proslavi ob dnevu reformacije: izvod Dalmatinove biblije, ki je pripadal Primožu Trubarju. Tudi na Prešernov način življenja sodobniki niso vedno gledali z odobravanjem, pa bomo tu videli prvo izdajo Krsta pri Savici z njegovim osebnim posvetilom.

Vse to in še več, vključno s slikami, ki so nastajale ali so bile pripeljane za naše cerkve in kapele, kaže na izjemno vlogo slovenske Cerkve kot enega izmed najbolj pomembnih varuhov in skrbnikov slovenske kulturne dediščine. Zato me posebej veseli, da je proces prenove knjižnice, ureditve muzeja in priprav na današnjo otvoritev pripeljal do pomembnega sodelovanja z državnimi institucijami, ki skrbijo za kulturno dediščino.

O tem priča začetek katalogiziranja te pomembne zbirke v medknjižnični sistem COBISS z vpisom inkunabul, od katerih je prav tu vsaka sedma v Sloveniji. Lep primer je tudi umestitev gotskega kipa Marije z detetom, prvotno iz cerkve na Rožniku, v muzejsko razstavo, kamor prihaja iz depoja Narodnega muzeja Slovenije.

Ob nemirni zgodovini lastništva te umetnine se mi zdi najbolj pomembno, da bo tu lahko na ogled javnosti. Ves proces, od nujne prenove knjižnice preko povezovanja z drugimi, kjer je to le bilo mogoče, je pripeljal do današnjega dne, ki se je morda komu še pred nekaj leti zdel nedosegljiv cilj. Ampak – saj je ravno sveti Frančišek dejal: »Začni delati, kar je nujno. Potem delaj, kar je mogoče. In nenadoma boš delal nemogoče.«

Naj zaključim naštevanje razlogov za veselje še s končno simboliko današnjega dne. Novi muzej in prenovljena knjižnica bosta odprta prav na dan, ko se spominjamo mojega kamniškega sokrajana generala Rudolfa Maistra, ki najlepše ponazarja najlepše pri Slovencih. Ob klicu domovine po ubranitvi severne meje slovenstva, ki jo je pomagal utemeljiti že škof Anton Martin Slomšek, je prijel za meč. Tedaj, ko je bilo to potrebno. Po tem izjemnem domoljubnem podvigu pa je meč odložil in kot pesnik prijel za pero.

Redkost v modernem svetu, katerega voditelji vse preradi odložijo peresa zato, da poprimejo za meče. »Jaz ljubim jezik naš in svet«, je zapisal Maister, in vojaško kariero zamenjal z ukvarjanjem s slovensko besedo. O tem priča tudi njegova knjižnica, ki je zdaj že pet let v Mariboru kulturni spomenik državnega pomena.

In tu, na pragu najstarejše knjižnice v Sloveniji, je prav, da se spomnimo na temelj naše narodne zavesti in identitete.

Skozi burna stoletja slovenske zgodovine nam obstanka ni omogočil meč, temveč pero.